

Latinská Paleografie

Výběrová bibliografie

čítanky

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, Jaroslav KAŠPAR a Ivana EBELOVÁ. *Paleografická čítanka*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2344-3.

EBELOVÁ, Ivana. *Klíč k novověké paleografii: Schlüssel zur neuzeitlichen Paläographie*. Vyd. 1. Praha: ISV, 2004. ISBN 80-86642-30-5.

HAVEL, Dalibor a Helena KRMÍČKOVÁ. *Paleografická čítanka: literární texty*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7081-3.

příručky:

FRIEDRICH, Gustav. *Učebná kniha paleografie latinské*. Praha: Bursík & Kohout, 1898.

ŠEBÁNEK, Jindřich. *Základy pomocných věd historických*. 1. Latinská paleografie. 3. vyd. Praha: SPN, 1976.

KAŠPAR, Jaroslav. *Úvod do novověké latinské paleografie se zvláštním zřetelem k českým zemím*. 3. přeprac. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987.

PÁTKOVÁ, Hana. *Česká středověká paleografie*. Vyd. 1. České Budějovice: Vedita, 2008. ISBN 978-80-86829-38-8.

CAPPELLI, Adriano. *Dizionario di abbreviature latine ed italiane*. Milano, 1899.
(<http://www.hist.msu.ru/Departments/Medieval/Cappelli/>)

Transkripce x transliterace

Ligatury

Zkratky:

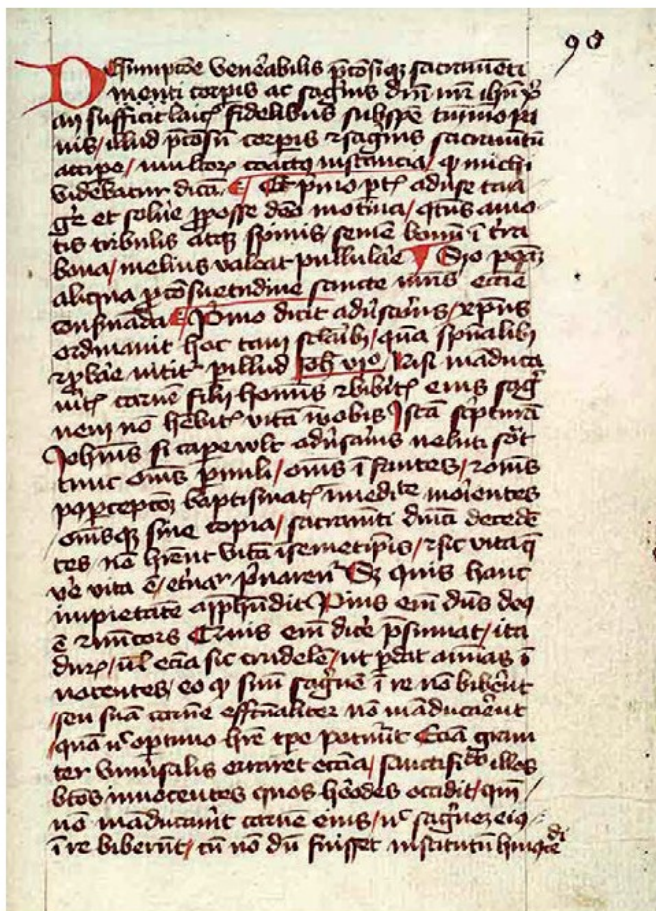
- Suspenze (sigly)
- Kontrakce (nomina sacra)
- Pomocí znaků zvl. významu

Paleografické psací látky

- papyrus
- pergamen
- papír

UKÁZKA 2

NK ČR, sg. IV H 17, f. 90r

DEsump(i)o(n)e Vene(r)abilis p(re)c(i)osiq(ue) sacrame(n)ti
 ment⁵ corp(or)is ac sag(ui)nis d(omi)ni n(ost)ri ih(s)u x(risti)
 an sufficit laic(is) fidelibus subsp(eci)e t(antu)mm(od)o pa
 nis illud p(re)c(i)osu(m) corp(or)is (et)sag(ui)nis sacram(en)tu(m)
 accip(er)e multor(um) coact(us) instancia q(uod) michi
 videbatur dica(m) Et⁶ p(ri)mo p(ar)t(is) adu(er)se tan-
 g(er)e et solu(er)e p(ro)posse de(he)o motiua q(ua)t(e)n(u)s amo-
 tis tribulis atq(ue) spinis seme(n) bonu(m) i(n) t(er)ra
 bona melius valeat pullula(r)e S(ecund)o po(n)a(m)
 aliqua p(ro)co(n)suetudine sancte m(at)ris ecc(les)ie
 cons(er)ua(n)da P(ri)mo dicit adu(er)sa(r)ius xp(ist)us
 ordinauit hoc tam s(e)c(u)la(r)ib(us) qua(m) sp(irit)ualib(us)
 (et) p(ro)ba(r)e nitit(ur) p(er)illud Ioh(annis) VI⁶ Nisi ma(n)duca
 u(er)it(is) carne(m) filii hom(in)is (et)bib(er)it(is) eius sag(ui)
 nem no(n) h(ab)ebit(is) vita(m) i(n)vobis Ista(m) sc(ri)ptura(m)
 Ioh(an)nis si cap(er)ewlt adu(er)sa(r)ius ueluti so(n)at
 tunc om(ne)s p(ar)uuli om(ne)s i(n) fantes (et)om(ne)s
 p(ost)p(er)cepc(i)o(nem) baptismat(is) i(n)medi(a)te mo(r)ientes
 om(ne)sq(ue) sine copia sacram(en)ti d(omi)nici decede(n)
 tes no(n) h(ab)erent vita(m) i(n)semetip(s)is (et)sic vitaq(ue)
 v(er)e vita e(st) et(er)na(lite)r p(ri)uaren(tur) S(ed) quis hanc
 impietate(m) app(re)h(e)ndit Plus eni(m) d(omi)n(u)s de(us)
 est (et)mi(seri)cors Quis eni(m) dic(er)e p(re)sumat ita
 dur(um) u(e)l ecia(m) sic crudele(m) ut p(er)dat a(n)imas i(n)
 nocentes eo q(uod) suu(m) sag(ui)ne(m) i(n) re n(on) bib(er)ent
 seu sua(m) carne(m) eff(ic)it(ualiter) no(n) ma(n)duca(r)ent
 qua(m) n(e)c op(or)tuno h(ab)ere t(em)p(or)e potu(eru)nt Ecia(m) graui
 ter Vniu(er)salis erraret ecc(les)ia sanctifi(can)do illos
 b(ea)tos innocentes quos he(r)odes occidit q(uonia)m
 no(n) ma(n)duca(ver)int carne(m) eius n(e)c sag(ui)ne(m) ei(us)
 i(n) re biberu(n)t cu(m) no(n) du(m) fuisset institutu(m) hui(us)ce(mod)i

5 zrušeno podtečkovaním

6 Grafické znamení před slovem a na ř. 9 a 11 vyjadřuje začátek nové myšlenky (dnešní nový odstavec).

7 opraveno z „taa.“

VÝVOJOVÉ FÁZE LATINSKÉHO PÍSMÁ

- I. Stará římská písma (latinské písmo ve starověku)
- II. Raně středověká latinská písma („národní písma“)
- III. Karolínská minuskula
- IV. Gotická a novogotická písma
- V. Humanistické písmo

I. Stará římská písma (latinské písmo ve starověku)

Zlatá spona z Praeneste

Capitalis quadrata x rustica

Virgilio Georgicon
III.

ILLIVOLAISIMYLARVAINGASIMYLAEQVORA
HICVELADHEIMELIASETMAXIMACAMPI
SVDABITSPATIAHISPVMASAGETORECRVEN
BELGICAVEIMOLTIMELINSTERMISSEDACO
INVIDEMVMCRASSAMAGNYMEARRAGINE
CRESCEREIAMDOMITISSINTIONAMQANT
INGENTISTOLLENTANIMOSPRENSIQNEC
NERBERAENTAPATHEIDNRISPAREREINPA
SEDNONVELAMAGISVIRESDVSTRIATI
QVAMVNERIMELICNECISTIMVLOSANRE
SIVEBONMSIVEESTICVIGRATORVSVSICQ
MQIDEOTAVROS PROCVLMQINSOLAREL
PASCVAPOSTMONTEMOPPOSITVMETRAN
ANTINTVSCLAUSSOMVRAADPRAESEPIAS
CARPITENIMVIRESPAVLMIMVRUIQVIDE
FEMINANECNEMORYMPATHVRMEMINIS
DVLCIBILLAQVIDEMINLECEBRISEISALPES
CORNBINTERSESYBIGITDECERNEREAM
PASCITYRINMAGNASILVAFORMONSAIV
ILLALTERNANTESMVLTAIVPROELIAMISC

CONSTITERUNISILVAMITAOVLSIUCOSVEDIANNE
LRAECIPITISMETUSACERACIQUOCUMQVARENTIS
EXCUTERETUENTLISINTENDERIUEILASECUNDIS
CONTRAIMSSAMOVENTHELEINUSCYLLANICCHARYSDIS
INTERUTSAMQVIAAMPELEDISCRIMINIPARNO
NITENIEMNICVRSUSCERTUMESTDAREINTEARITRO
ECCEAVTEIMBOREASANCUSTAABSEDEPILLORE
MISSUSAESEVUODRAETERUEHÖSTIASXO
DANTACYAEMICAROSQVIESINUSINISUMQIACENTE

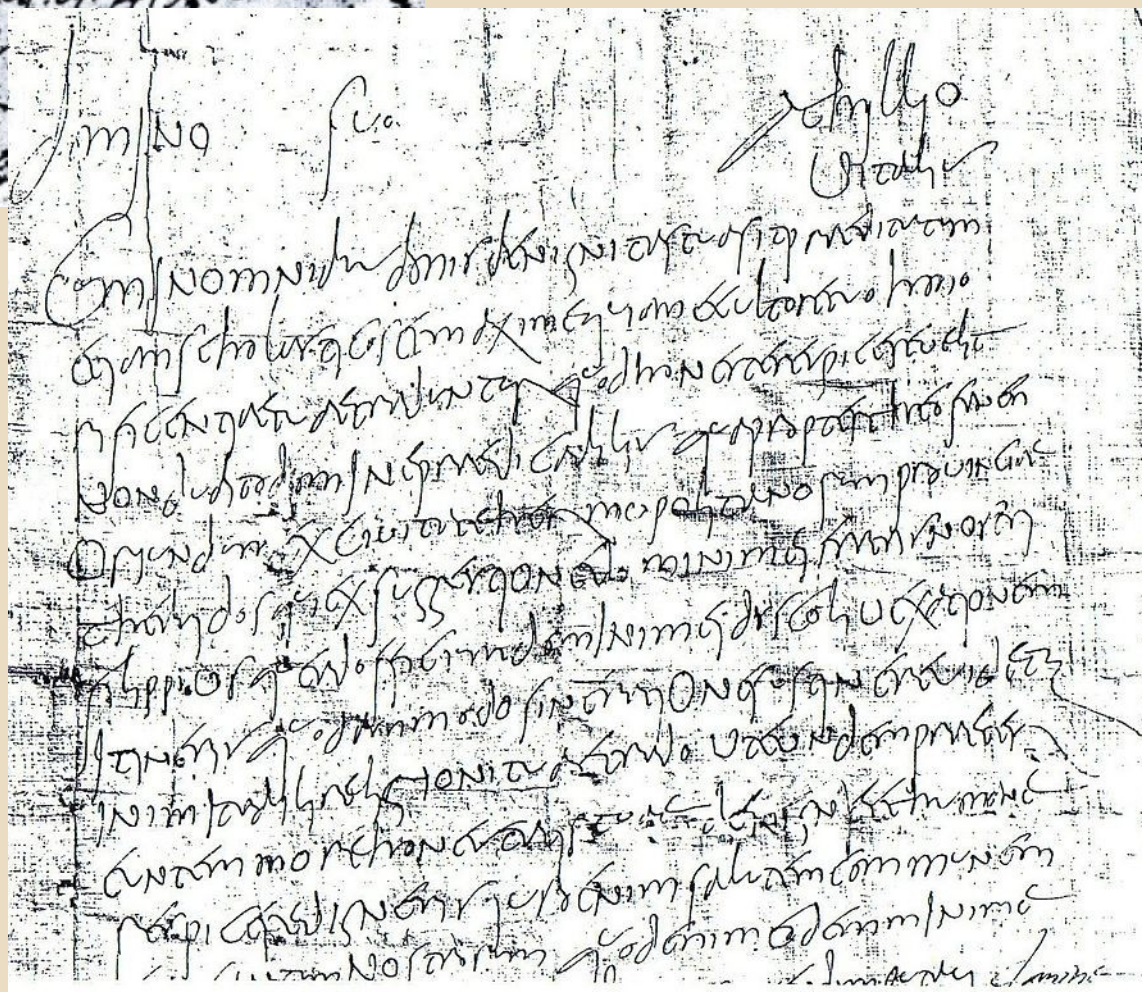
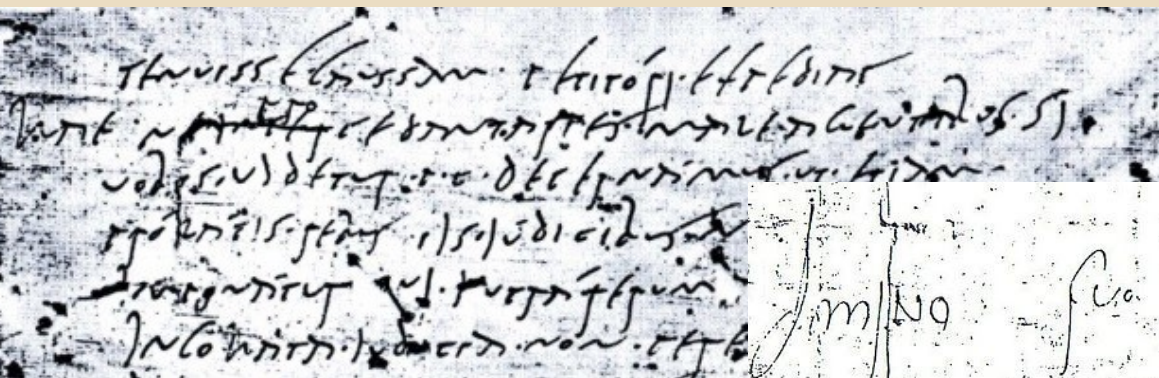
Unciála a polounciála

191

SED UT ADMINISTRARET
ET UT RELATIUM AD SUAM
REDEMPTIONEM
PROMULGARET
ET UT ENTIUM HIERICHO
ET PROPICIIS CENITIO
DEBIERIT HOET
DISCIPLINIS
ET PLURIMAM VULTU
FILIOS IN DEIBUS REDE
EXCECIS
SECOBAMUXTAM
MENDICANS
QUI CUM AD ISSEI
HABITARE NUSSE
COEPIT CLAMARE ET DICERE
FILIOS IN DEIBUS REDE
ET COMMINABANTUR
ILLI OMNIA ET CLAMARE
AT ILLE OMNIA
ELAMABAT
FILIOS IN DEIBUS REDE
ET STANS SIBI PRÆCEPTUM
ILLI OMNIA
ET VOCANTE CECUM

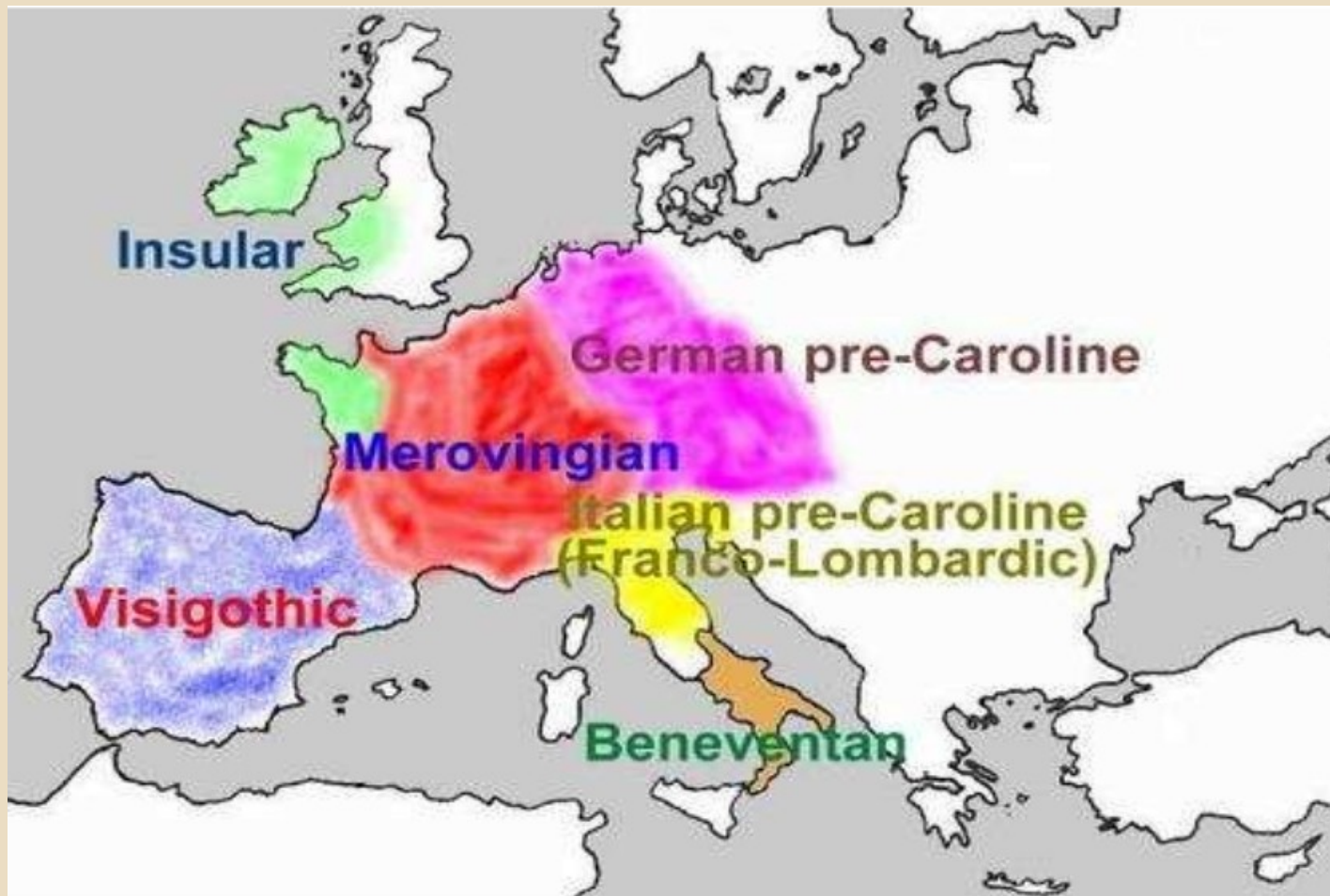
Uel in ouis tuas lupem rapax certum in
curone ipublicae sanctum in one par et uel
de tracta uel publicata edictum
uel ex acta poenire in gerit orculo sacer do
cere excipit quo et xprere proditur caput
benedictioni submitit ut fidei calcer
conuiuia dignis ex quo iudara uel prodicione
egressus est censum capitum remittat que
xprere scandalo erret excludit uectigalia
cuius donar ut ad negotiationem xpianor
in uiter quae tua sunt relaxat ut quaedam
sunt amittantur haec tua pila ouis inclu
mentasunt ac nunc in uerit opesunt uo
num lupem rapax audi neque ut alia potur
quam qua ego tunc in ecclesia refo
clut tyrannidem aliam praeter quam eli
proferrem non queror quia caura in igno
ro sed tamen quia uella sum or uer
lurrate episcopos non erit quos conde
nare nullus audebat et cum nunc in eccle
siam in uerit in uerit in uerit in uerit
clammationi titulo recentem ad est
mecum alexandria tot concurrat bellis
tantum commotatum expeditionum
pauent tumultum breuius enim magis
ad uerit in uerit in uerit in uerit
cum in certat in uerit in uerit in uerit
electi duces corrupti populi commotati
legiones ne abathana no xprere praedicare
tur taceo de minoribus populi reccit uerit

Starší a mladší římská kurziva

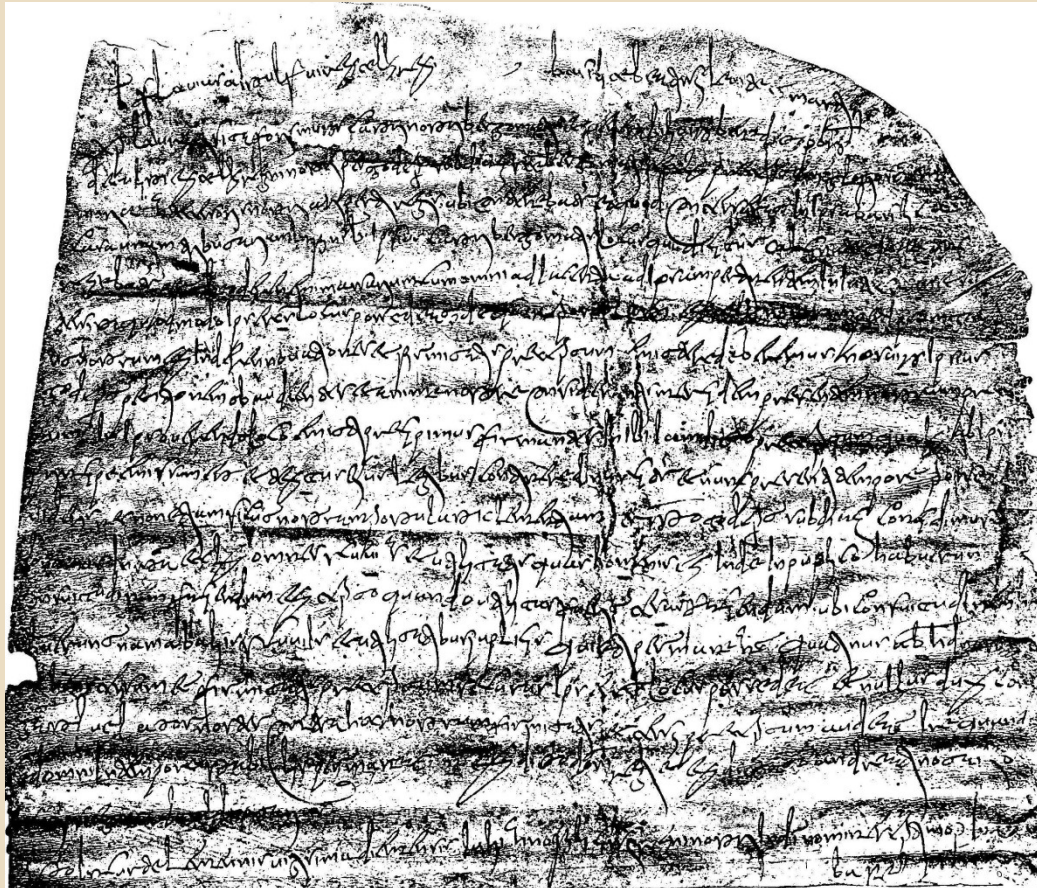

II. Raně středověká latinská písma („národní písma“)

„národní písma“

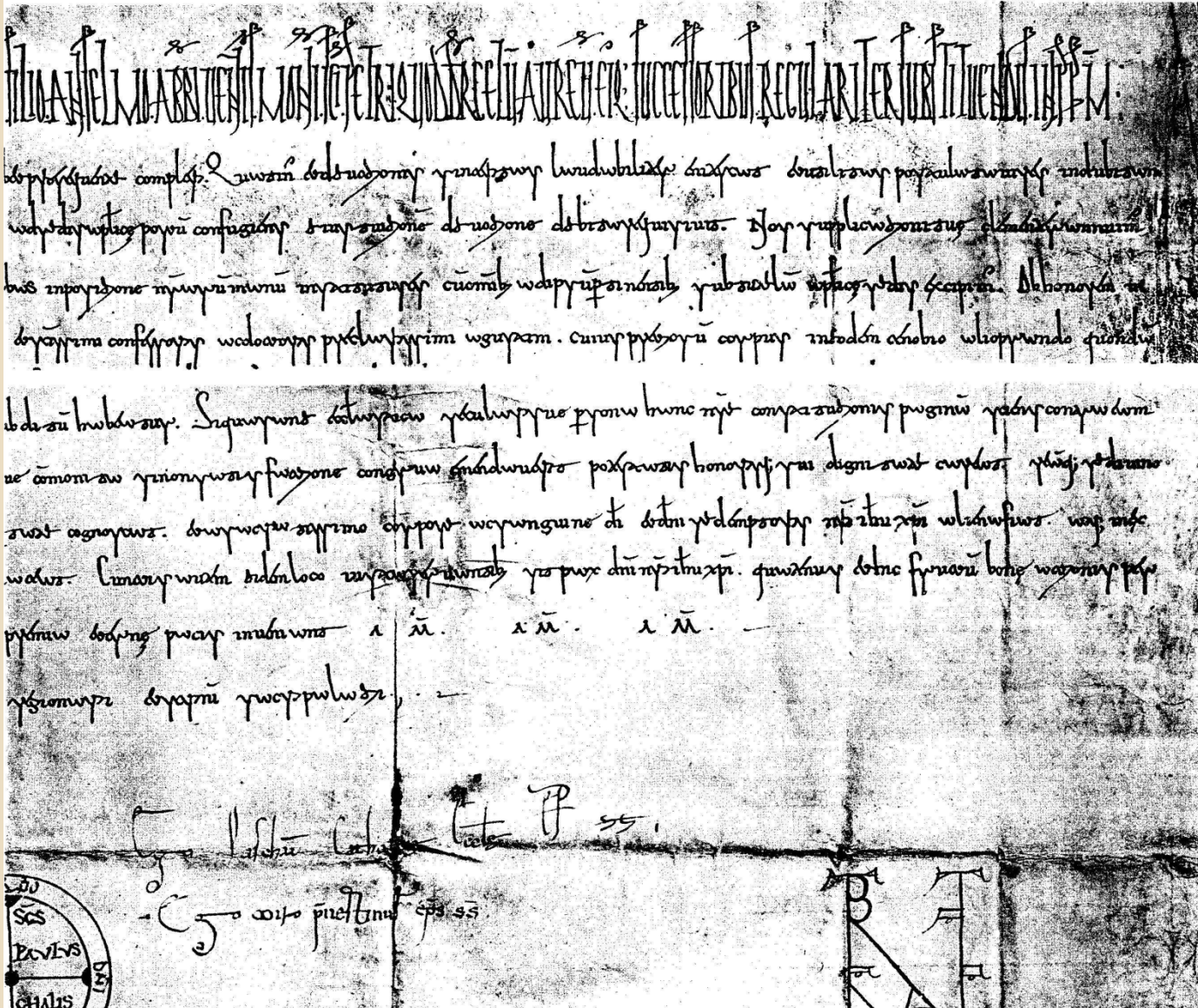

Staroitalská kurziva

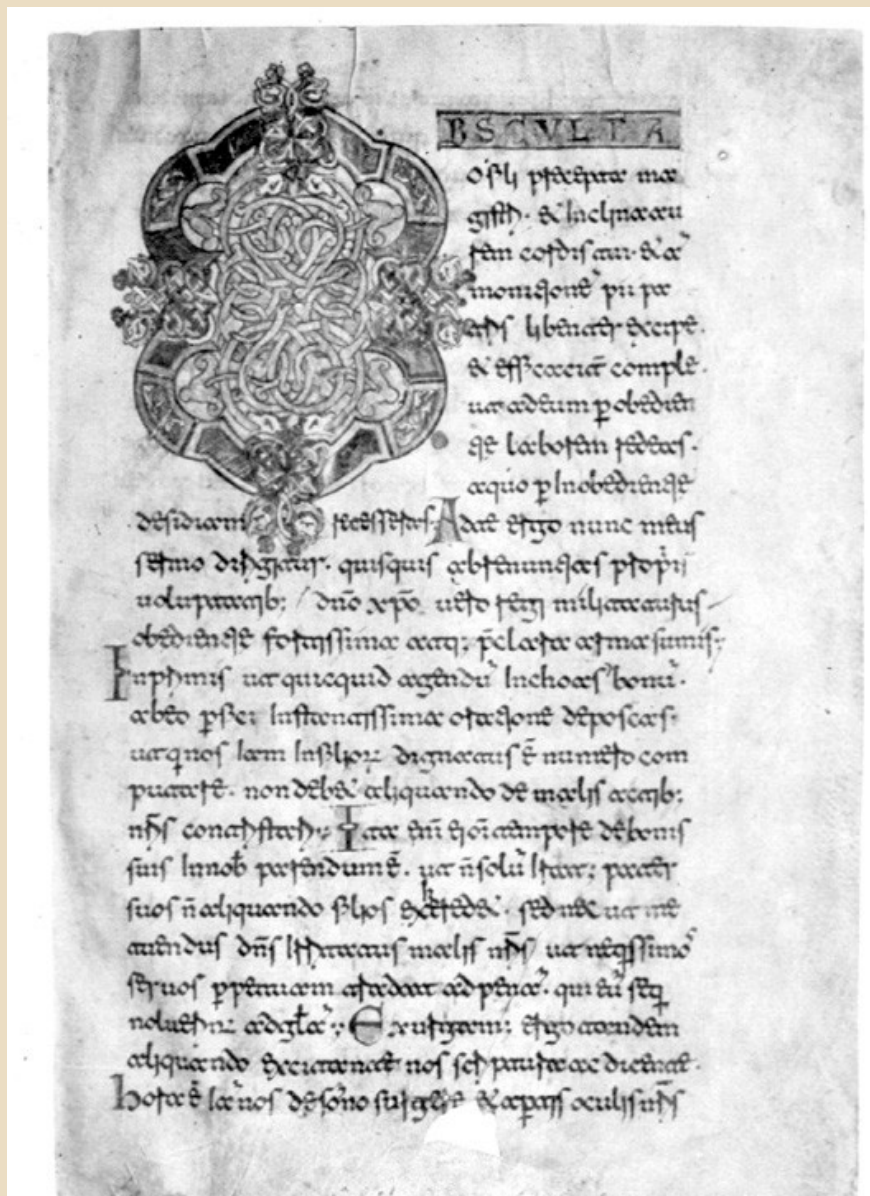

A. D. 755. — Charter of Aistulf. Early Italian cursive writing.
Bergamo, Biblioteca capitolare.

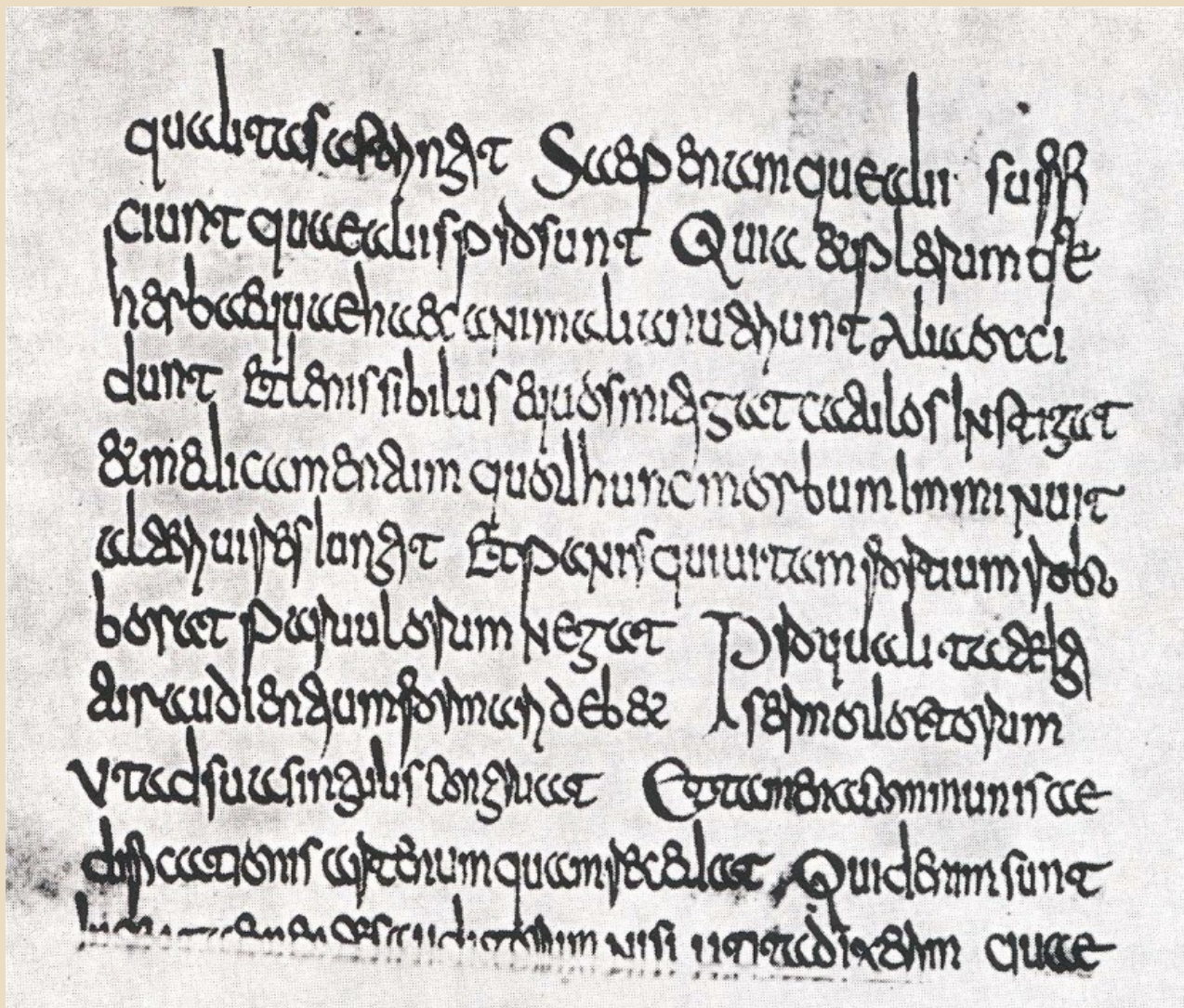
Kuriála

beneventsko-montecassinské

Merovejské písmo

quod ut scilicet suspensam que dicitur suffi-
ciunt que adispidunt Quia de plerumque
herbarum et animalium sunt alia dicitur
dunt et lenis sibilus quod si magis et adulos hinc et
et malicam etiam quod hunc morbum imminuit
et hinc et langit et per hinc qui ut amissum et
borat per uoluntatem neget et per quod ut dicitur
dicitur dicitur etiam debet et per molitorem
ut adis ut singulis longius et per amorem in unum ce-
dunt et omnis ut per hinc quod amissum et dicitur Quidam sunt
hinc et amissum et dicitur hinc ut si ut adis et hinc dicitur

Vizigótské písmo

The image shows a page from a Visigothic manuscript, featuring several lines of text written in a highly stylized, cursive script. The text is dense and difficult to decipher, but some words are underlined. The script is characteristic of the Visigothic period, with its distinctive 'V' and 'U' shapes and the use of red ink for initials and underlines. The text appears to be a legal or administrative document, possibly a charter or a record of a transaction. The paper is aged and shows some discoloration and wear.

Insulární písmo

- The Book of Kells

III. Karolínská minuskula

Karolínská minuskula

160

Inuenit homines. Ex his in quibus eum accusatis.
Sed neq; herodes; p̄remisit uos ad illum. Et ecce
p̄hibet dignū morte ac uicē ei;
Emendatum ergo illum dimittam; Necesse
autem habebat dimittere eis; p̄rdiem festū unū;
Exclamauit autem simul uniuersa turba diceps;
Tolle hunc. & dimitte nobis barabam qui erat
propter seditionem quandā factam in ciuitate
Et homicidū missus in carcerem;
Iterum autem pilatus. Locutus ē ad illos uolens
dimittere ibi; At illi sic clamabant dicentes;
Crucifige. Crucifige illum;
Ille autem tertio dixit ad illos; Quidem mali
fecit sic; nullā causam mortis inuenio in eo; Cor
ripia ergo illum & dimittam;
At illi instabant uocib; magnis postulantes ut cruci
figeretur; Et inualescebant uoces eorum;
Et pilatus. adiudicauit fieri p̄tationem eorum;
Dimisit autem illi seum. qui propter homicidū
& seditionem missus fuerat in carcerem quem pe
tebant; ihm̄ uero tradidit uoluntate eorum;
Et cum ducerent eum. Apprehenderunt simonē
quendam cyrenensē ueniēte de uilla. & imposuerunt illi cruce
portare post ihm̄;

Sed quid faciunt: bene baptizant
Credunt. bene baptizant sed mo
ne baptizant. regulariter qui
Sed si tunc male in unum est. Et dum
Sed adus in diuinitate faciunt

Et uicē respondemus si uerō p̄p̄a q̄s magis p̄p̄a q̄s
q̄m̄ prima & secunda de iuda et iherosolymis. Et in
in nouitate. p̄p̄a q̄s q̄m̄ p̄p̄a q̄s q̄m̄ p̄p̄a q̄s
p̄p̄a q̄s q̄m̄ p̄p̄a q̄s q̄m̄ p̄p̄a q̄s q̄m̄ p̄p̄a q̄s
adheret p̄p̄a q̄s q̄m̄ p̄p̄a q̄s q̄m̄ p̄p̄a q̄s
nec ut apud uos dicitur. Et multo magis in unum

neq; nubentur. sed erunt similes angelorū. Ubi dicitur
non nubent neq; nubentur. sexuum diuersitas demonstra
tur. Nemo enim de lapide et ligno dicit non nubent neq;
nubentur. quae naturā nubendi non habent. sed de his
quae possunt nubere. et xp̄i gratia ac uirtute non nubent
Quod si opposueris quomodo ergo erimus similes angelo

Karolínská minuskula

- Pojem karolínská renesance
- Otázka vzniku
- Písmo 9.-12. století
- Nejstarší památky už z 2. poloviny 8. století
- Evangeliář Ada (790-810)
- Vedle rukopisů proniká i do listin (diplomatická minuskula)

a a a c c b c c t d
e e e r f g g h i k
l m n n o p q r r
r t t u v x x o r
& & & A A A A

171. Raná karolínská minuskula 8.–pol. 9. století.

a a a b c c t
d d e e e a
e m e r f g
g g g h i j

174. Vyspělá okrouhlá karolínská minuskula 9.–11. století.

Incipit epistola

hieronymi

Beato papae dama-
so hieronimus
nouum opusfa-
cere me cogis & ue-
tri. ut post & emplarua
scripturarum toto or-
be dispersa quasi qui-
dam arbitrat sedeam.

Et quia inter se uariant
que sint illa quecum
grega consentiant ue-
ritate decernam pius
labor. sed periculosa
presumptio iudicare
de ceteris ipsum ab om-
nibus iudicandum.

Senis mutare linguam
& canescentem iam mun-
dum ad inuicia retrahere
par uulorum.

Quis enim doctus pari-
ter uel indoctus. Cum
in manu sua uolumen
assumpserit.

Et a salua quam semel
inbibit uiderit discre-

te liber ptinet ad libertatem
m. Suidius p. 1419

pare quod lectitat.
Non statim erumpat in
uoce me falsarium.
me clamitans esse fieri
lectam qui audeam ali-
quid in ueteribus libris
adde remutare & corrigere.

Aduersus quam inuidiam
duplex causa me conso-
latur quod & tu qui
summus sacerdos es
fieri iubes. & uerum
non esse quod uariet.

Etiam maledicorum tes-
timonio comproba-
tur. Si enim latinis &
emplaribus fides est
adhibenda. Respon-
deant quibus tot sunt
enim exemplaria.
pene quot codices.

Si autem ueritas est
querenda de pluribus.

Quis non ad gregam
originem reuertentes

Et aque uel auctoris
inter praetibus male-
dictam uel a presump-

BIBLIOTHECA
D. C. A. L. I. S.
M. D. C. L. I. I. I.

E. II.

BIBLIOTHECA
D. C. A. L. I. S.
M. D. C. L. I. I. I.

INCIPIT

EPISTOLA

AD ROMANOS

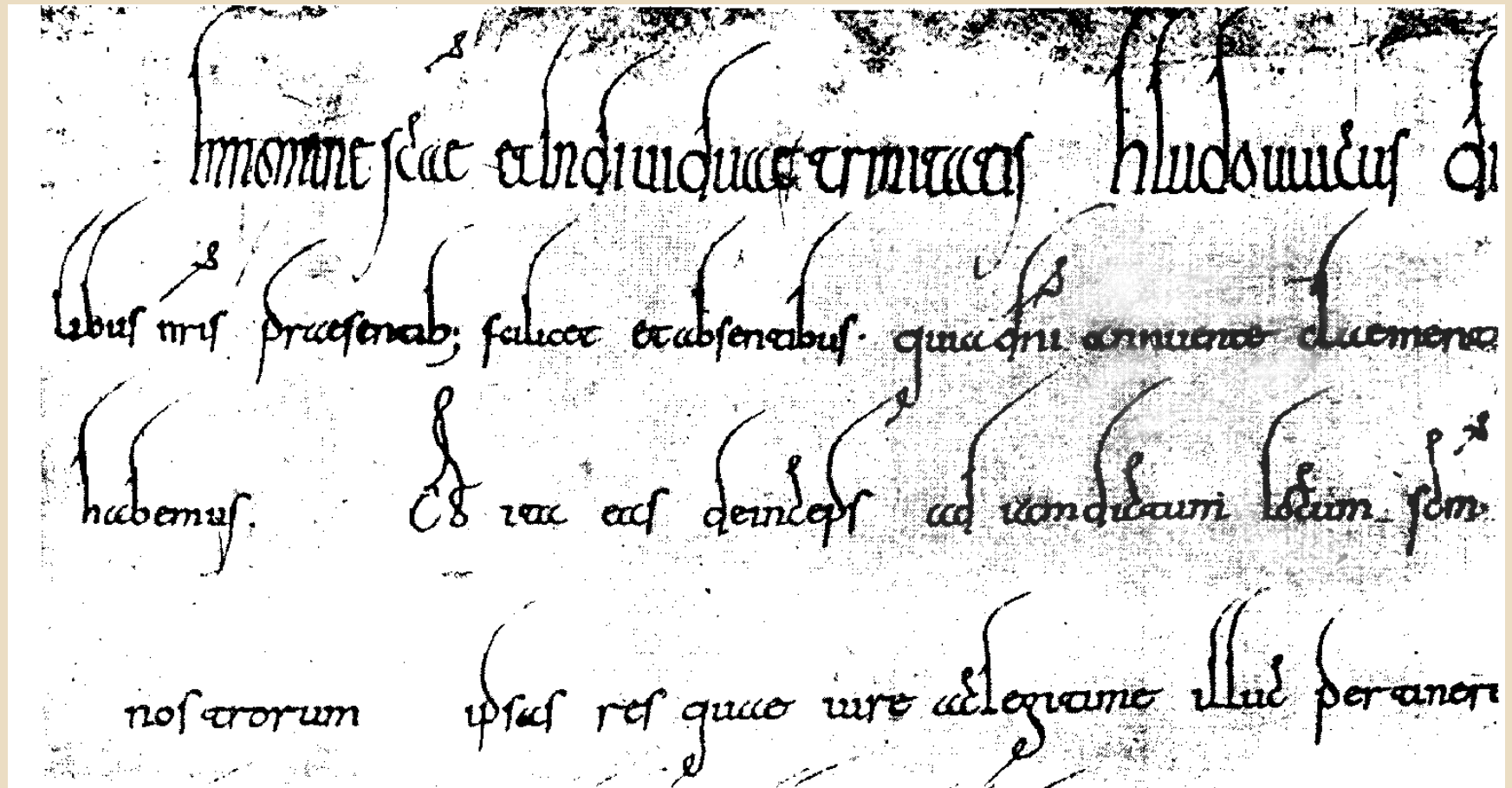
Aulus

SERUUS ITHU
XPI UOCATUS
APOSTOLUS
SEGREGATUS
INEUANGE-
LIUM DIUO
ANTE PRO-
MISERAT PER PRO-

Propheta suo in scripturis suis de filio suo
qui factus est ei ex semine dauid secundum
carnem quidem factus est filius diuinitate
secundum spiritum sancti ficationis ex resur-
rectione mortuorum ihu xpi dñi nri per
quem accepimus gratiam et apostolatum
ad obediendum fidei in omnibus gentibus
pronominis eius in quibus est et uos uo-
catus ihu xpi. Omnibus qui sunt romae
dilectis diuocatis suis Gratia uobis et pax
a dō patre nro et a dño ihu xpo.

Primum quidem gratias ago dō meo
per ihu xpm pro omnibus uobis quia
fides uestra annuntiat in uniuerso mundo

Diplomatická minuskula

In nomine scilicet et individue trinitatis huiusmodi quibus
libus nris presentibus; feliciter et absentibus. quia omni annuente clementia
habemus. Et ita eas deinceps ad rem quendam idem sem
nostrorum ipsas res quae iure a legatione illud per anore

Quia cum sitis in modum episcopi qui sumis ego in christe divina largiente clementia in omnibus

centum episcopi remissione peccatorum usque et in iure usque ceteris tibi assignari deorum super omnia desideravi. Et sic in conspectu eius de cuius plenitudine omni accepimus uacuum apparere acquirere animi fer-

uenti excusari in cetera que ad laudem et gloriam nominis eius ad decem et unam ecclesiam dei seu ex facili oblationibus seu ex propria facultate christo largiente acquirere potui numerum. Quoniam

canonicorum qui in ecclesia dei iuncti et orationibus die noctibus decenter inhierebant. Et tunc per nos quod pro omnium pacem anime et corpori salute de clementia iugiter orauerunt. Et ex hoc episcopos amittimus

tis seu ex bono ecclesie dei merito propter deo optulante uirtute acquirere debet suggerere usum. Et ut eadem de ecclesia que eadem pariter seculari merito appellari meruit auocentur canonice pollet numero. quatuor

seu propter bonum relictis qui in portu ecclesie seculi de clementia obsequi solent elaborant. Et propter meo acclamationis facili ut iam et inuolabile in posterum permanet. licet comitatus ab omnibus christi facibus postu-

larum. Et quod in hoc mundo facile impetitur deest ad uos tam specialiter sermo meus dirigatur. Et faciat in meo aliter acquirere. qui in hac seculi ecclesia deo disponunt per me seculi in quo de-

de regimini per succedentia tempora usque in fine seculi est adepturi. O inquam specialiter alloquor uos per caritatem de deo et per amore precium obsequii. ut que ad laudem et gloriam nominis eius a me facta

cognoueritis. nec recandere nitamini. nec recitari paciamini. Lorum enim que in domo dei pro posse suo meo humilitati. uacant deorum. uobis etiam merito apud deum reputabit. si uero fuerit cogitaueritis.

et hec que diuini amoris a me cogita uirtute acquirere amplecti non repugnat. Et ne uel paucis canonice numero amittatur. uel seruitur que eadem fructus seu de curia episcopali seu a subditis si uirtute

placuerit discretionem proprio dari constitui aliquatenus ei subtrahant. sic boni multorum christi pariter non cessat. maxime cum de ego ad hec constituenda non res episcopali ut prius iam diminuerim. seu a de-

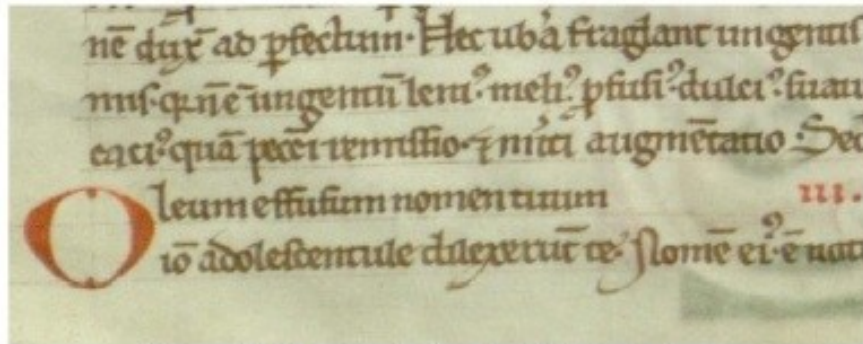
proprietate qua de cetero boni ecclesie diuini merito de uolente acquirere. hec si qui comparatui fuerint. Omnes autem de seipsum ipsi sui domini creatorem animi prelat. ut per omnia tempora amari condantur. inquit. inquit.

IV. Gotická a novogotická písma

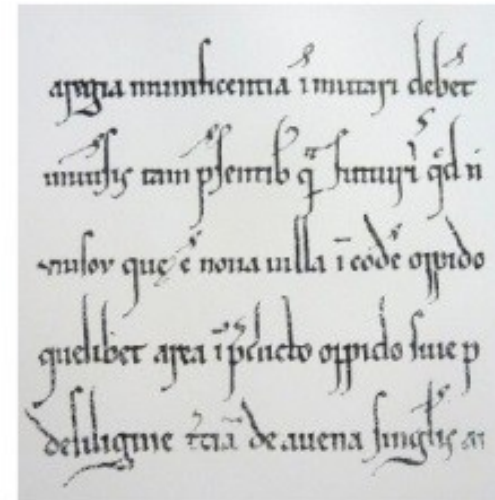
Gotická písmo

- Cca 12.-15. století
- Vedle minuskuly a knižních písem se objevují opět písmo užitková – kurziva a polokurziva
- Bastardní písmo 14./15. stol. – regionálně odlišné varianty

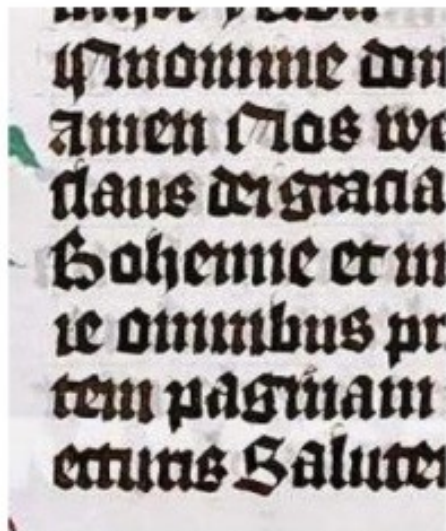
Gotická písmo

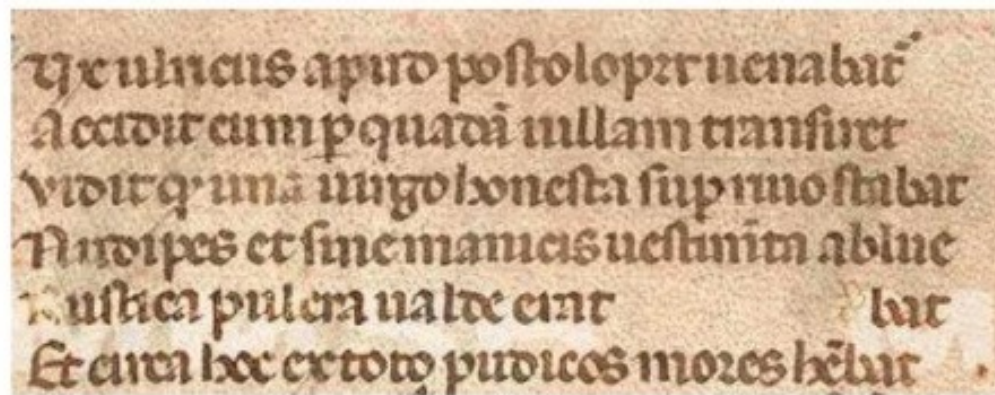
1.a gotická minuskula – knižní varianta
(1. polovina 13. století)

1.b gotická diplomatická minuskula (1223)

2. textura (poč. 15. stol.)

3. rotunda
(kolem poloviny 14. století)

Nos Wenczlaus Dei gra Boemie et polonie Rex. Notum facimus vniuersis
presentes litteras inspecturis. op nos q medietate castri Luthitz et bonis ad hoc
ptinentibus que fuerut dila fidelis nri potomis de potenstem eidem potomi

4. gotická polokurzíva

Nos Conradus Dei gra pragen eccle archiepiscopus et aplice sedis legatus
Tenore presentium recognoscimus. Quia vobis et Religiosis Abbas
et Conuentus nri in sepia nre pragen dioc nobis et proclamad

5. Gotická kurzíva

I. Dho (ma
trastu loyz
bretame w klucze.
diabel genz hloda
lobovy pozriet.
a offierunge lidem
sladkosti wnucz
to sie z klucz taci
loyz przed nem
danno bretame

6.a bastarda – knižní varianta (1472)

Wladislaw z boze milosti Kral Czech
listem wssim se vltuzan gest nam liste Slaviasiuer
na kamavku wicnemu nassemu milemu Gbore do
gesto przyslussie f Vlastem nassemu s vzevni
Kramazoch v sevssemu spoplach zicet vsr poc

6.b bastarda – listinná varianta (1478)

- 15. století: zlom ve výboji latinského písma
- knihtisk
- rozšíření znalosti psaní
- Dvě vývojové větve:
 - Novogotická písma
 - Humanistické písmo

První stránka
Gutenbergovy
bible z roku
1455

Incipit epistola sancti iheronimi ad paulinum presbiterum de omnibus diuine historie libris. capitulum primum.

Hæc ambrosius tua michi munuscula præterans. detulit sit et suauissimas lætas. q̄ a principio amicitia. hæc. p̄ba-

te iam fidē et veteris amicitie noua. p̄tebatur. **H**æc tū illa necessitudo ē. et xpi glorio copulata. q̄m non uoluntas et familiaris. nō p̄ntia tantum corporis. nō s̄dola et palpās adulatō. sed dei amor. et diuina scripturarū studia conuolant. **L**egim⁹ in veterib⁹ historijs. quosdā lustrasse. puina. a. nouos adisse p̄slos. maria trāsisse. ut eos quos et libris nouerant. corā q̄ uiderēt. **S**icut piagoras meuphnicos uates. sic plato egiptū. et archimē caruiniū. eandemq; oram yralic. que quondā magna grecia dicebat. laboriosissime p̄tagur. et ut qui athenis ingre erat. et potans. uinisq; doctrinas achadumie giguasla p̄sonabar. hæc p̄gimus atq; discipulus. malēs aliena ueritate disceat. q̄m sua ipudēt in gce. **D**eniq; cū lætas quasi toto orbe fugientes p̄sequit. capte a p̄ciatis et uenidatus. orāno crudelissimo paruic. duat capimus uind⁹ et secus. **T**amē quia plus maior emente se hūc. ad orum liuū. ladeo eloquēcie fonte manantē. de ulānis hispanie galliarūq; finib⁹. quosdā uenisse nobiles legimus. et quos ad deuplacionē sui roma nō traxerat. uir⁹ hōis fama p̄dure. **H**abuit illa eras inauditi omnib⁹ seculis. celebrandūq; mīraculū. ut urbē tantā

ingressi. aliud terra urbem querebant. **A**polloni⁹ siue ille mag⁹ ut uulg⁹ loquitur. siue plus. ut piagoria tradunt. intrauit p̄sas. p̄tissit caucasū. albanos. scythas. massageras. opulētissima indie regna penetravit. et ad ætæonum lacuissimo phison ampne cū nullo puenit ad braguanas. ut hyarcam in throno sedente auro et de tantali fonte potantou. inter pauco⁹ discipulos. de natura. de morib⁹. ac de cursu diei. et siderē audiret docerent. **I**nde p̄ danūtas. babilonios. chaldæos. medos. althios. parthos. hyros. pherites. arabes. palestinos. rasilus ad allegandriā. perrexit ad ethiopiā. ut gignosophistas et famosissimam solis mensam uideret in sabulo. **I**nuenit ille uir ubiq; q̄ disceat. et semp̄ proficiēs. semp̄ se melior fieret. **S**crip̄sit super hoc plenissime octo uoluntibus. phylotæus.

Quid loquar de seculi hominib⁹. cū ap̄tus paulus. uas electōm. et magister gentiū. qui de consuetudina tān i se hospitas loquebat. diceb⁹. **A**n experimētū queris eius qui in me loquit xpc. **P**ost demasū arabiaq; lustratā. ascendit iherosolimā ut uideret petrū et māsit apud eū dieb⁹ quindeci. **H**or tū nūstio s̄domadis et ogdoadis. futur⁹ gentiū p̄dicato. instructus erat. **R**urūq; post ānos q̄tuordecim assumpto barnaba et orō. exiit cū ap̄tus euāgeliū. ne forte in uacuum uerteret aut uerterisset. **H**abet nescio qd lacrimis emegie. uiue uoc⁹ actus. et in aures discipuli de auctoris ore transfusa. fortius sonāt. **I**nde et elchineus cū rodi regulare. et legereur

Novogotická písma

- Členění:
 - Kreslené (majuskula + minuskula)-je též podkladem pro písmo tiskové
 - Psané:
 - Polokurzíva (majuskula + minuskula)
 - Kurzíva (majuskula + minuskula)

Německé novogotické písmo

- Kreslené = fraktura (Frakturschrift)
- Polokurzivní = kanzlei (Kanzleischrift)
- Kurzivní = kurent (Kurrentschrift)

Novogotické písmo v Čechách

- 1500-1775
velká rozmanitost, domácí písmová tradice,
novogotická písmena z německého prostředí
- 1775-1848
zcela převládá německé novogotické písmo
- 1848-1941
novogotické písmo již pouze v německých
textech (unifikace 1935)

Gotická a novogotická tisková písma

- Textura
- Rotunda
- Švabach
- Fraktura

	Textur	Rotunda	Schwa- bacher	Fraktur
a	Ⱪ	ⱪ	ⱪ	ⱪ
d	Ⱬ	Ⱬ	Ⱬ	Ⱬ
g	ⱬ	ⱬ	ⱬ	ⱬ
n	Ɑ	Ɑ	Ɑ	Ɑ
o	Ɱ	Ɱ	Ɱ	Ɱ
A	Ɐ	Ɐ	Ɐ	Ɐ
B	Ɒ	Ɒ	Ɒ	Ɒ
H	ⱱ	ⱱ	ⱱ	ⱱ
S	Ⱳ	Ⱳ	Ⱳ	Ⱳ

V. Humanistické písmo

Humanistické písmo

- Objevuje se v Itálii v 15. století (opisování děl antických autorů)
- V Itálii zcela převládá již v 16. století
- U nás užíváno pro latinsky psané texty; odtud název latinka

DE HORTIS TIVISILVINE: QVOD
quod stipulanti sponderam tibi: reliquã
pensunculam petipe. Nam superioribus
decem libris hac minus parte debitum: quod
nature persoluo reddideram. Superest ergo
cultus hortorum segnis ac neglectus quon-
dam ueteribus agricolis. nunc uel celeberr-
mus. Siquidem cum parrior apud priscos
esset frugalitas. largior tamen pauperibus fuit usus epularum: lac-
tis copia. ferinaque ac domesticarum pecudum carne. uelut aqua
frumentoque summis atque humillimis uictum tolerantibus. Mox
consequens et precipua nostra etas dapibus libidinosis preetia cõ-
stituerit. Coenæque non naturalibus desideris. sed censibus esti-
mentur. Plebeia paupertas summota preciosioribus cibis ad uulga-
res compellitur. Quare cultus hortorum quoniam et fructus magis
inusu est diligentius nobis q̄ tradiderunt maiores. precipiendus est

Humanistické písmo

- Lze členit obdobně jako novogotická písmena
- antikva = označení pro tištěnou variantu

K dalšímu studiu

- ŠEBÁNEK, Jindřich. *Základy pomocných věd historických. 1. Latinská paleografie. 3. vyd. Praha: SPN, 1976.*
- KAŠPAR, Jaroslav. *Úvod do novověké latinské paleografie se zvláštním zřetelem k českým zemím. 3. přeprac. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987.*